Gençler için ANTİK MİTOLOJİ

ERKUT DERAL

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2423
KÜLTÜR SERİSİ: 1258

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-8838-21-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
Koşuyolu Mah. Mahmut Yesari Cad. Nu: 76 • 34718 Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 546 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Umay Hacıyakupoğlu

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
İkitelli OSB Mahallesi Çevre Sosyal Tesisler Sokak
Çevre Sanayi Sitesi Sosyal Tesisler Nu: 3 İç Kapı Nu: 1B1
Başakşehir-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul - 2026

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın tamamı veya seçilmiş bir bölümü yapay zekâ teknolojilerinin eğitilmesi amacıyla kullanılamaz.

Erkut Deral: 1967 yılında İstanbul'da doğdu. Eyüpsultan'a yerleşmiş bir Balkan göçmeni ailesindendir. 1986'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğrenci iken Ferhan Şensoy'un Ortaoyuncular Tiyatrosu'nun amatör kolu Nöbetçi Tiyatro'da oyunculuğa, ardından da İstanbul Devlet Operası Gençlik Korosu'nda müzik çalışmalarına başladı. Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı Opera Ana Sanat Dalı'nda ikinci öğrencilik dönemini yaşarken tiyatro ve opera temsillerinde profesyonel olarak sahneye çıktı. 1989'dan 1995'e kadar farklı aktüalite ve ekonomi dergilerinde gazetecilik yaptı. 1993 yılında başladığı Felsefe öğretmenliğini aktif olarak 2023'e kadar sürdüren Erkut Deral sırasıyla, 1998 yılında *Bozkırda Bin Yıl: Karakeçililer* adlı halkbilim incelemesini, 2004'te *Kötü Ölü*, 2005'te de *Gece Gelini* adlı romanlarını yayımladı. Erkut Deral İstanbul'da yaşamaya devam ediyor.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ: MAVİ EGE'NİN EFSANELERİNE KAÇIŞ 13

TANRILAR ZAMANI VE İNSAN SOYLARI 15
Değişen Zamanlar ve İnsan Soylarının Serüveni 16

İO'NUN ÖYKÜSÜ VE İSTANBUL'UN KURULUŞ EFSANESİ 21
FAYTON (PHAETON) YA DA GÜNEŞİN TEHLİKELİ ARABASI 25
PANDORA'NIN KUTUSU 29
EKHO VE NARKİSSOS 31

LYKAON'UN KİBRİ VE BÜYÜK TUFAN 35
İnsanlığın Yeniden Doğuşu: Deukalion ve Pyrrha 36
Gökyüzündeki Anne ve Oğul: Takımyıldızların Öyküsü 38

BİR KITAYA ADINI VEREN PRENSES: EUROPE 39

ÖLÜMÜ ALAYA ALAN KURNAZ SİSYPHOS 43
Sisyphos Ölümü Kelepçeliyor 44
Yeraltından Kaçış ve Sonsuz Ceza 45

PYGMALİON 47
PHRİKSOS, HELLE VE ALTIN POSTLU KOÇ 49
BAUKİS VE PHİLEMON: SEVGİ DESTANI 53
TANTALOS VE KORKUNÇ GÜNAHI 57

MİNYAS'IN KIZLARI VE GECEYE SIĞINAN SIRLAR 59
Pyramos ile Thisbe 61
Masallar Bitince... 63

GORDİONLU KRAL MİDAS: HIRS, GURUR VE EŞEK KULAKLARI 65
Midas'ın Altınları 66
Midas'ın Kulakları 67

PERSEUS: KADERİN VE CESARETİN İZİNDE 69
Yılan Saçlı Medusa 72
Perseus ve Andromeda 75
Perseus Geri Dönüyor 77
BELLEROPHONTES: GURUR, KADER VE CESARET 79
Bellerophontes Sürgünde 80
Bellerophontes Khimaira'yı Avlıyor 81
Kibir ve Düşüş Bir Kahramanın Trajik Sonu 83
BİR ANNENİN TRAJEDİSİ: NİOBE 85
Uyarılar 86
Cezalandırma 87
DAİDALOS VE İKAROS 89
Kral Minos'un İhaneti 90
Özgürlüğe Kanat Çırpış 91
Sınırları Aşan Hırs: İkaros'un Düşüşü 92
ALTIN POST'UN PEŞİNDE:
İASON VE ARGONAUTLARIN MACERASI 93
Tek Sandaletli Kahraman 94
Argo Gemisi ve Argonautlar 96
Marmara'da Güç Sınavı 97
Boğaz'ın Çarpışan Kayaları 98
Ares Adası'nın Canavar Kuşları 101
Kolkhis 102
Argonautlar Dönüyor 105
ZAMANIN VE SINIRLARIN ÖTESİNDE BİR KAHRAMAN:
HERAKLES 109
Zorluklarla Olgunlaşan Bir Hayat 110
İradenin ve Azmin Sınavı: On İki Zorlu Görev 110
ÖLÜMÜ YENEN DOSTLUK: HERAKLES, ADMETOS VE
ALKESTİS'İN ÖYKÜSÜ 115
İmkânsız Bir Aşk ve Kaderin Ağları 116
Sevgi için Ölüme Yürümek 117
Herakles Ölüm Tanrısı Thanatos'a Karşı 118
Yaşama Dönüş 119

THESEUS 121
Bir Kahramanın Sorumluluğu 122
Theseus Girit'te 123
Theseus Labirent'te 124
Aegeus ya da Ege Denizi 126
TROYA SAVAŞI 129
Bir Kâbus, Bir Doğum 129
İda Dağı'nda Büyüyen Güç 130
Güzellik Yarışması 131
Geri Dönüş 133
Paris Sparta'da 136
Helene'nin Paris'le Kaçışı 136
Akha ve Troya Orduları Toplanıyor 138
Agamemnon'un Büyük Endişesi: Odysseus ve Akhilleus Gelecek mi? 139
Odysseus Kimdi Peki? 140
Delilik Oyununun Sonu: Odysseus Savaşa Mecbur Ediliyor 142
Akhaların Parlak Yıldızı: Akhilleus 144
Bohçadaki Kılıç 146
Kutsal Fedakârlık 147
Akhalar Troya Yolunda 150
Troya Kuşatması Başlıyor 151
Akhilleus Savaştan Çekiliyor 152
Menelaos ve Paris Arasında Düello 154
Zeus İda Dağı'ndan Savaşı Yönetiyor 158
Zeus Savaşa Karışmaktan Vazgeçince Poseidon Karışıyor 160
Patroklos Savaş Meydanında 161
Akhilleus Patroklos'un Ölümünü Öğreniyor 162
Akhilleus Savaşa Giriyor 163
Hektor'un Ölümü 163
Priamos Akhilleus'a Gidiyor 165
Hektor'dan Sonra 165
Akhilleus'un Ölümü 166
Troya'nın Düşüşüne Dair Kehanetler 166
Tahta At ya da Truva Atı 167

Troya'da Zafer Kutlamaları 170
Priamos ve Ailesinin Sonu 171
ODYSSEUS'UN BÜYÜK SERÜVENİ: TROYA'DAN GERİ DÖNÜŞ 173
Yolculuk Başlıyor 173
Unutuşun Kucağında: Lotos Yiyenlerin Ülkesi 174
Akıl ile Kaba Kuvvetin Savaşı: Tepegöz Polyphemos 174
Laistrigonlar ve Kirke'nin Büyülü Adası 176
Gölge Ruhlar ve Yer Altı Dünyası: Hades 178
Seirenler ve Dev Canavarların Boğazı 180
İki Dehşet Arasında: Skylla ve Kharybdis 182
Helios'un Kutsal Sürüsü 183
Kalypso'nun Adasındaki Tutsaklık 185
Oğul Telemakhos'un Arayışı 185
Taliplerin Suikast Planı ve Kraliçe Penelopeia'nın Çaresizliği ... 187
Phaiakların Masalsı Ülkesi ve Konukseverlik Sınavı 187
Yurda Dönüş ve Athena'nın Büyük Stratejisi 188
Baba ile Oğulun Duygusal Buluşması ve İntikam Planı 189
Saraydaki Meydan Okuma ve İros'la Güreş 191
Penelopeia'nın Mantığı 192
Yara İzi 193
Ok Yarışı ve Adaletin Tecellisi 194
Kavuşma ve Yeni Bir Başlangıç 195

”

Bu kitap, lise düzeyinde okuma ve değerlendirme becerileri gözetilerek hazırlanmıştır.

“

GİRİŞ:
MAVİ EGE'NİN EFSANELERİNE KAÇIŞ

Ben şimdi zaman perdesini aralayıp oradan geçelim istiyorum. Günümüzden binlerce yıl öncesine, Ege Denizi'nin maviliğine, bu maviliği yırtıp delen adalara ve maviliğe köpüklü sınırlar çizen dantel gibi kıyılara kurulmuş kentlere kaçalım istiyorum. Kim bilir, belki o zamanın insanlarıyla beraber, efsaneler dünyasında biraz vakit geçirebiliriz ve eğer oralarda yeteri kadar dolaşır, deneyimler yaşarsak, belki efsanelerden bize kalmış miraslarla da karşılaşırız, onu umuyorum.

Aradan binlerce yıl geçse de aynı yurdun insanı, aynı yolun yolcusuyuz. Kadim yurttaşlarımızın masallarından bizim gerçekliğimize geçmiş bir gelenekle, bir kavramla, deyimle, bir nesneyle, hatta bir duyguyla karşılaşsak kötü mü olur yani?

O zamanlardan bu zamanlara hep gezindiğimiz yurt köşelerinde bundan çağlar önce yaşanmış tanrıçalı, devli, ejderli destanlarla yüzleşsek kötü mü olur yani?

Yok, iyi olur.

Çok iyi olur.

Öyle de olacak zaten.

TANRILAR ZAMANI VE İNSAN SOYLARI

Eski zamanlarda Ege kültür çevresinde yaşayan insanlar, doğanın gizemlerini ve kendi varoluşlarını çok tanrılı bir inanç dünyası içinde açıklıyorlardı. Bunların sayısız efsanelerinde Zeus, tüm evrenin baş tanrısı ve mutlak egemeniydi. O efsanelerde anlatıldığına göre Zeus, kardeşleri Poseidon, Hades, Hera, Demeter ve Hestia ile el ele verip babaları Kronos'u (Zaman'ı) devirmişti. Böylece karanlık Titanlar (Devler) Çağı sona ermiş; tanrıların, perilerin, devlerin, canavarların ve insanların tek ve ortak kralı Zeus olmuştu.

Tanrı kardeşler bu başkaldırıyı örgütleyen Zeus'u doğal lider sayıyorlar ve onun sözü dışına çıkmıyorlardı. Bunlar evreni yönetmek için aralarında kura çektiğinde, Zeus'a sonsuz gökler, Poseidon'a engin denizler, Hades'e ise karanlık Yer altı dünyası düşmüştü. Kız kardeşlerden Hera kadınların ve evliliğin, Demeter tarım ve bereketin, Hestia ise evlerde yanan kutsal ocağın ve aile birliğinin koruyucu tanrıçası oldu. Fakat bu kadim efsane dünyasında tanrıların sayısı elbette bunlarla sınırlı kalmayacaktı. Tanrılar tanrıçalarla ve doğa perileriyle (nymphe) evlendiler. Söz gelimi Zeus, Hera'yı resmî eş olarak seçti, ancak soyu hem ondan hem de başka tanrıçalarla perilerden çoğaldı. Böylece tanrılar ailesine yeni üyeler katıldı. Athena bilgelik, strateji ve adalet tanrıçası, Apollon ışık, sanat,

Yaşlı George Andreas Wolfgang,
Jüpiter'in İo'yu İneğe Çevirmesi, 1665

İO'NUN ÖYKÜSÜ VE İSTANBUL'UN KURULUŞ EFSANESİ

Mora Yarımadası'nın verimli topraklarında akan bir Irmak–Tanrı olan İnakhos'un, Phoroneus adında bilge bir oğlu ve İo adında dünyalar güzeli bir kızı vardı. Phoroneus, insanlık tarihinin ilk pazar yerini kurarak ticareti ve toplumsal iş bölümünü başlatan akıllı bir liderdi. Bölgenin koruyucusu olan Tanrıça Hera için büyük bir tapınak yaptırmıştı. Bu kutsal tapınağın baş rahibesi ise güzeller güzeli İo idi.

Günün birinde Zeus, tapınakta İo'yu gördü ve kızın zarafetine hayran kaldı. İo da Baştanrı'nın ilgisine karşılık verince iki âşık gizlice buluşmaya başladılar. Ancak Irmak–Tanrı İnakhos durumu fark etti. Hera'nın gazabından dehşetle korkan baba, kızını bu tehlikeli sevdadan vazgeçirmeye çalıştı; başaramayınca da ailesini korumak adına öz kızını evden kovmak zorunda kaldı.

Ne var ki korkulan oldu ve Hera durumu öğrendi. Eşinin öfkeyle Olympos'tan yeryüzüne indiğini haber alan Zeus telaşla İo'yu beyaz, masum bir ineğe dönüştürdü, Hera gelip bayramlık ağzını açtığında da pişkinliğe vurarak: "Bu hayvanla mı ilişki kurduğumu sanıyorsun?" diye yeminler etti. Ancak şüpheci Hera ikna olmadı ve "Madem öyle, bu güzel ineği bana hediye et," dedi. Çaresiz kalan Zeus da umursamaz bir edayla ineği karısına teslim etti.

Peter Paul Rubens, *Phaethon'un Düşüşü*, yaklaşık 1604/1605, muhtemelen yeniden ele alınışı yaklaşık 1606/1608.

FAYTON (PHAETON) YA DA GÜNEŞİN TEHLİKELİ ARABASI

İo'nun oğlu Epaphos büyüdüğünde, Etiyopya Prensi Phaeton ile yakın dost olmuştu. Phaeton, bir gün Epaphos'a büyük bir gururla sırrını açtı: "Ben aslında Etiyopya Kralı Merops'un değil, Güneş Tanrısı Helios'un oğluyum…" Zeus'un oğlu olmakla gururlanan Epaphos bu söze inanmadı: "Sen sırf kıskançlığından uyduruyorsun, tanrı oğlu falan değilsin sen," diyerek onu alaya aldı.

Onuru kırılan Phaeton, annesi Klymene'ye koştu. Annesi Güneş üzerine yemin ederek: "Sen Güneş tanrısı Helios'un oğlusun. İnanmıyorsan doğu ufku yakınlarındaki sarayına git, kendisine sor," dedi.

Phaeton heyecanla yola çıktı; doğuya, hep doğuya, ta Güneş'in doğduğu saraya doğru yürüdü. Güneş sarayının görkemli kapısına geldiğinde geceydi ve Helios sarayındaydı. Kapıya gelen delikanlıyı yanındaki kızlarına gösterdi. "Bakın" dedi, "kardeşiniz Phaethon… Nihayet beni görmeye geldi…" Kapılar açıldı, Helios, oğlunu sevgiyle kucakladı: "Geldin demek oğlum. Annen sana doğruyu söyledi. Sen benim öz oğlumsun ve ben bundan gurur duyuyorum. Şimdi, benden ne dilersen dile. Styks Irmağı üzerine ant içerim ki seni mutlu görmek için her isteğini yerine getireceğim."

Gözü hırs ve macera arzusuyla körelen genç Phaeton derhal isteğini söyledi: "Baba, senin gökyüzünde her gün